

βληματισμό της ελληνικής αρχιτεκτονικής πριν από τη δεκαετία του '50 και την έκρηξη της ανοικοδόμησης. Την περίοδο αυτή μετατράπηκε σε κυρίαρχο ζήτημα, κυρίως μέσα από τη δράση της Εθνικής Κοσμητείας Τοπίου και Πόλεων. Η Κοσμητεία λειτουργούσε στα πλαίσια του Τεχνικού Επιμελητηρίου και αποτελούνταν από διαπρεπείς προσωπικότητες. Πρωταρχικός της στόχος ήταν η διάσωση και διατήρηση της φυσικής και ιστορικής αξίας του ελληνικού τοπίου, η συνειδητοποίηση της κοινής γνώμης, οι προτάσεις μέτρων και η παρότρυνση των αρμόδιων φορέων. Μέσω της ενεργής δράσης της Κοσμητείας συντελέστηκαν τα σημαντικά έργα της διαμόρφωσης των λόφων της Ακρόπολης και του Φιλοπάππου με την εποπτεία του Δημήτρη Πικιώνη και η διαμόρφωση του Λυκαβηττού με το θέατρο του Τάκη Ζενέτου.

Τα ζητήματα της ένταξης αρχαιολογικών τόπων που βρίσκονται μέσα σε πυκνά αστικά κέντρα, αντιμετωπίζουν πολλές ιστορικές πόλεις της Ευρώπης. Η αξιοποίηση των τόπων αυτών ως δημόσιων χώρων ενταγμένων στην καθημερινή λειτουργία της ζωντανής πόλης, αποτελεί πάντα το ζητούμενο των επεμβάσεων.

Στη μελέτη του ΤΕΕ/ΤΚΜ εντοπίζεται η αναγκαιότητα επανεξέτασης του τρόπου αξιοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της Θεσσαλονίκης ως πολύτιμων αποθεμάτων ανοικτού δημόσιου χώρου μέσα στο πυκνό της ιστορικό κέντρο. Με μια επισκοπική περιήγηση στους μεγάλους κεντρικούς αρχαιολογικούς χώρους εντοπίζονται διαδρομές, συνέχειες και ασυνέχειες και καταγράφεται η σημαντική ανάγκη να εντοπιστεί και να αποδοθεί αντιληπτικά, στον κάτοικο και περιηγητή της πόλης, η συνέχεια του ιστορικού πολεοδομικού της υποστρώματος. Εξετάζει πιο διεξοδικά τα προβλήματα τριών μεγάλων αρχαιολογικών τόπων στην καρδιά της Θεσσαλονίκης: της πλατείας Διοικητηρίου, της πλατείας Αρχαίας Αγοράς και της πλατείας Ναυαρίνου.

τοπίου τόσο σε ότι αφορά στο ανάγλυφο του εδάφους (διαδρομές πάνω – κάτω), όσο και στη συνέχεια της ιστορικής μνήμης.

- Αρμονική μετάβαση από τον δημόσιο αστικό χώρο στον ελεγχόμενο αρχαιολογικό με την αντιληπτική σήμανση της ενότητας της διαδρομής και της αναγνώρισης του αρχαιολογικού περιπάτου.

- Για την συγκρότηση, στο ιστορικό κέντρο της πόλης, ενός είδους αρχαιολογικού πάρκου, το οποίο θα δίνει συνέχεια και ουσιαστικό νόημα στα πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά ερείπια και μνημεία, θα πρέπει να γίνουν επεμβάσεις που θα αναπλάσουν τη δομή της σύγχρονης πόλης σε σχέση με κείνη της αρχαίας.

- Η συστηματοποίηση των αρχαιολογικών χώρων ως ενιαίο Δίκτυο Δημόσιων Χώρων, είναι ζήτημα πολεοδομικό και συγχρόνως αρχιτεκτονικό αλλά και αρχαιολογικό, με ειδικές ανάγκες ανασκαφής, ερμηνείας και προβολής, κατανομής χρήσεων, αποκατάστασης της αστικής δομής η οποία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στα σημεία επαφής μεταξύ της ζωντανής πόλης και του αρχαιολογικού χώρου.

- Οι προτάσεις για ένα πολεοδομικό πρόγραμμα επεμβάσεων θα έπρεπε να περιλαμβάνουν:

- την αξιολόγηση του περιμετρικού δομημένου περιβάλλοντος,

- την διερεύνηση της δυνατότητας επαναφοράς και αξιοποίησης των αρχαίων χαράξεων,

- τον καθορισμό και την οργάνωση των αστικών διαδρομών, των ορίων του αρχαιολογικού χώρου με τον περιβάλλοντα αστικό ιστό, των διαδρομών στο εσωτερικό των αρχαιοτήτων και των αστικών χρήσεων

- Με δεδομένο το σημαντικό πρόβλημα του θεσμικού πλαισίου όπως αναφέρθηκε παραπάνω (αλληλοκάλυψη και σύγκρουση αρμοδιοτήτων και διαφορετικών συμφερόντων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών) κρίνεται ως αναγκαιότητα η ενιαία διαχείριση, με σύσταση θεσμοθετημένου Οργάνου και τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων (ΥΠΠΟ, ΥΠΕΧΩΔΕ Οργανισμός Ρυθμιστικού, Δήμος Θεσσαλονίκης) ■

Με μια σειρά πρώτων εκτιμήσεων, η μελέτη του ΤΕΕ/ΤΚΜ, εντοπίζει το πρωταρχικό ζήτημα της "απόδοσης" των κεντρικών αρχαιολογικών τόπων στην πραγματική ζωή της πόλης, με όλες φυσικά τις απαραίτητες ενέργειες εξασφάλισης της διαρκούς προστασίας τους. Η συστηματοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και η συγκρότηση της ενιαίας παρουσίας τους στην πόλη, είναι ζήτημα συγχρόνως αρχαιολογικό, πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό, με ειδικές ανάγκες ανασκαφής, ερμηνείας και προβολής, κατανομής χρήσεων, αποκατάστασης της συνέχειας της αστικής δομής.

Συγκεκριμένα επισημαίνονται τα παρακάτω:

- Αναγνώριση της ιστορικής σπουδαιότητας των πολεοδομικών χαράξεων του παρελθόντος, για την ανάδειξη των μνημείων της πόλης και αξιοποίησή τους με επεμβάσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τον ευρύτερο ιστορικό και σύγχρονο αστικό ιστό.

- Ανάδειξη της ενότητας του ιστορικού αρχαιολογικού και αστικού

Εικόνες

1. Δημήτρης Πικιώνης: Διαμόρφωση διαδρομών στον Λόφο της Ακρόπολης
2. Chaix & Morel, Αρχαιολογικό Μουσείο Saint-Romain-en Gal
3. Ρώμη, Παλατίνος Λόφος
4. Πλατεία Διοικητηρίου, Θεσσαλονίκη
5. Πλατεία Αρχαίας Αγοράς
6. Πλατεία Ναυαρίνου

Ομάδα εργασίας

Ξενοφών Γιαννάκης, Πρόδρομος Νικηφορίδης, Καίτη Πετρίδου, Παρασκευή Ταράνη, αρχιτέκτονες.